

Sygn. akt V Ka 482/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 09 września 2014r.

Sąd Okręgowy w Koszalinie V Wydział Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący – Sędzia: SO Renata Rzepecka-Gawrysiak

Protokolant: sekr. sąd. Katarzyna Dzierżyńska

przy udziale oskarżyciela publicznego---

po rozpoznaniu w dniu 09 września 2014r. sprawy

K. O.

obwinionego z art. 57 § 1 kw

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę obwinionego

od wyroku Sądu Rejonowego w Koszalinie

z dnia 26 maja 2014 roku sygn. akt X W 256/14

1. utrzymuje zaskarżony wyrok w mocy,
2. zasądza od obwinionego zryczałtowane wydatki za postępowanie odwoławcze w kwocie 50 (pięćdziesiąt) złotych i wymierza mu opłatę w wysokości 30 (trzydzieści) złotych.

Sygn. akt V Ka 482/14

UZASADNIENIE

K. O. został obwiniony o to, że:

w dniu 06 września 2013 roku w K., nie będąc osobą najbliższą dla ukaranego, uiścił za A. K. (1) pozostałą do zapłacenia karę grzywny w wysokości 40 zł orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w Koszalinie sygn. akt II W 1614/11 z dnia 23 stycznia 2012 roku, zamienioną postanowieniem Sądu Rejonowego w Koszalinie XI Wydział Wykonywania Orzeczeń sygn. akt II W 1614/1 l/W z dnia 15 maja 2013 roku na karę 5 dni aresztu w ten sposób, że polecił dokonanie wpłaty wymienionej kwoty kasie (...) funkcjonariuszowi (...)A. K. (2),

tj. o czyn z art. 57§1 kw.

Sąd Rejonowy w Koszalinie wyrokiem z dnia 26 maja 2014 r. w sprawie o sygn. akt X W 256/14:

1. uznał obwinionego K. O. za winnego tego, że w dniu 06 września 2013 roku w K. naklonił podległego mu służbowo funkcjonariusza (...)A. K. (2) do tego, by ten nie będąc osobą najbliższą dla A. K. (1) ukaranego wyrokiem Sądu Rejonowego w Koszalinie z dnia 23 stycznia 2012 roku w sprawie o sygn. akt II W 1614/11 za wykroczenie kradzieży na karę grzywny, uiścił za wymienionego ukaranego pozostałą do zapłacenia część grzywny w kwocie 40, 00 złotych, chcąc by A. K. (2) powyższego dokonał i dopuścił się tym samym wykroczenia, tj. popełnienia czynu, który kwalifikuje

z art. 12 kw w zw. z art. 57§1 i 2 kw i na podstawie art. 39§1 kw odstąpił od wymierzenia obwinionemu K. O. kary i środków karnych,

2. kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł obrońca obwinionego zarzucając orzeczeniu:

1. na podstawie 438 pkt 3 kpk w zw. z art. 109 § 2 kpw - błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wydania zaskarżonego wyroku, mający wpływ na treść wyroku, poprzez przyjęcie przez Sąd Rejonowy, że czyn zarzucany obwinionemu jest wykroczeniem, podczas gdy A. K. (1) z uwagi na treść art. 1 § 2 kw nie popełnił wykroczenia opisanego w wyroku Sądu Rejonowego w Koszalinie z dnia 23 stycznia 2012 roku w sprawie o sygn. akt II W 1614/11, albowiem nie można było przypisać mu winy, a w konsekwencji A. K. (2) nie mógł wypełnić znamion art. 57 §1 kw polegających na zapłacie kary grzywny za wykroczenie popełnione przez A. K. (1), przez co zgodnie z art. 12 kw K. O. nie mógł nakłaniać A. K. (2) do popełnienia czynu zabronionego z art. 57 §1 kw,

2. na podstawie 438 pkt 3 kpk w zw. z art. 109 § 2 kpw - błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wydania zaskarżonego wyroku, mający wpływ na treść wyroku, poprzez przyjęcie przez Sąd Rejonowy, że czyn zarzucany obwinionemu jest czynem społecznie szkodliwym, podczas gdy swobodna, a nie dowolna, ocena materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu wskazuje, że czyn zarzucany obwinionemu nie jest czynem społecznie szkodliwym.

Mając na uwadze podniesione zarzuty wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy, uniewinniając obwinionego od zarzucanego mu czynu, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja obrońcy obwinionego nie zasługuje na uwzględnienie.

Za całkowicie bezzasadny uznać należy podniesiony w punkcie pierwszym środka odwoławczego zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, polegający na przyjęciu, że obwiniony K. O. nie mógł nakłaniać podległego mu funkcjonariusza (...) do popełnienia czynu zabronionego określonego w art. 57 § 1 k.w., skoro ukarany A. K. (1), z uwagi na okoliczność wyłączającą winę (niepoczytalność), nie popełnił wykroczenia, za które został ukarany prawomocnym wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w Koszalinie z dnia 23 stycznia 2012 r. na karę grzywny.

Autor apelacji błędnie rozumując zasadę indywidualizacji odpowiedzialności za wykroczenie, najwyraźniej nie dostrzega tego, że w przedmiotowej sprawie została ona prawidłowo zastosowana. Sąd pierwszej instancji, wbrew twierdzeniom skarżącego, dokonał przy tym prawidłowej i swobodnej oceny zgromadzonego w toku przewodu sądowego materiału dowodowego oraz poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne stanowiące podstawę przypisanego obwinionemu wykroczenia.

W realiach rozpoznawanej sprawy zachodzi niewątpliwie sytuacja szczególna, albowiem kara grzywny w kwocie 100 zł wymierzona ukaranemu A. K. (1) wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w Koszalinie z dnia 23 stycznia 2012 r. sygn. akt II W 1614/11 za wykroczenie z art. 119 § 1 kw. została ostatecznie wyeliminowana z obrotu prawnego na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 7 listopada 2013 r. sygn. akt V Ko 1415/13, którym to orzeczeniem wznowiono postępowanie w sprawie o sygn. akt II W 1614/11 uchylając wyrok nakazowy oraz umarzając to postępowanie z uwagi na przedawnienie karalności wykroczenia.

Prawomocne umorzenie postępowania prowadzonego przeciwko A. K. (1) w sprawie o sygn. akt II W 1614/11 o wykroczenie z art. 119 § 1 k.w. pozostaje jednak bez wpływu na ocenę zachowania obwinionego K. O. z punktu widzenia znamion przypisanego mu wykroczenia z art. 57 § 1 i 2 k.w.

Działanie sprawcy wykroczenia określonego w art. 57 § 1 k.w. może bowiem polegać na organizowaniu i przeprowadzeniu publicznej zbiórki ofiar lub na osobistym uiszczeniu grzywny orzeczonej za przestępstwo, w tym i przestępstwo skarbowe, wykroczenie lub wykroczenie skarbowe bądź też ofiarowaniu sprawcy albo osobie mu najbliższej pieniędzy na ten cel. Do bytu tego wykroczenia wystarczy, że sprawca zachowa się chociażby w jeden ze sposobów wskazanych w dyspozycji omawianego przepisu. Z treści przepisów art. 57 § 1 i 2 k.w. nie wynika natomiast, aby na element strony przedmiotowej miało wpływ późniejsze, a zatem następujące już po wypełnieniu zarówno przez sprawcę jak i podżegacza wszystkich jurydycznych znamion tych czynów, uchylenie prawomocnego wyroku, którym orzeczono karę grzywny za przestępstwo, w tym i przestępstwo skarbowe, wykroczenie lub wykroczenie skarbowe.

W ocenie Sądu Okręgowego w sytuacji, gdy osoba trzecia, nie będąca osobą najbliższą dla sprawcy wykroczenia ukaranego prawomocnym wyrokiem sądu za wykroczenie, uiszcza za ukaranego orzeczoną wobec niego karę grzywny, bądź też nakłoniła inną osobę do uiszczenia grzywny za ukaranego, to fakt, że w dacie orzekania za wykroczenia określone w art. 57 § 1 i 2 k.w. nastąpiło już wyeliminowanie z obrotu prawnego orzeczenia, którym grzywnę nałożono, nie oznacza, że zespół znamion czynów zabronionych z art. 57 § 1 i 2 k.w. został zdekompletowany. Należy bowiem odróżnić czas popełnienia wykroczeń z art. 57 § 1 i 2 k.w. od czasu, w który następuje orzekanie w przedmiocie odpowiedzialności za te wykroczenia.

Wylimitowanie z obrotu prawnego w następstwie wznowienia postępowania prawomocnego wyroku, na mocy którego orzeczono karę grzywny, a następnie umorzenie tego postępowania oznacza wprawdzie, że dana osoba jest uważana w świetle prawa za osobę niekaraną. Uchylenie prawomocnego wyroku skazującego i umorzenie postępowania wywołuje jednak w tym przypadku skutki wyłącznie na przyszłość.

W kontekście powyższego stwierdzić zatem należy, że wyrok Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 7 listopada 2013 r. sygn. akt V Ko 1415/13 zlikwidował wobec A. K. (1) skutki ukarania, jednakże dopiero od chwili wydania tego orzeczenia. Dopiero bowiem od momentu wznowienia postępowania orzeczenie skazujące na karę grzywny (wyrok nakazowy) zostało wyeliminowane z obrotu prawnego i od tego momentu nie mogło wywołać żadnych negatywnych skutków w kontekście sprawstwa w zakresie wykroczeń określonych w art. 57 § 1 i 2 k.w. Jednakże w dacie popełnienia przez obwinionego K. O. czynu, tj. w dniu 6 września 2013 r., ukaranie to istniało i wywoływało określone, wynikające z treści wyroku oraz ustawy, skutki prawne, np. konieczność wykonania osobiście przez A. K. (1) zastępczej kary aresztu w miejsce niewykonanej w całości kary grzywny, a także skutkowało zakazem uiszczania za niego przez osoby trzecie, nie będące osobami najbliższymi, należności przypadającej Skarbowi Państwa od ukaranego w tym postępowaniu.

W tych okolicznościach nie można zatem zgodzić się z apelującym, że jego zachowanie nie stanowi wykroczenia. W stosunku do K. O. nie zachodziły bowiem okoliczności wyłączające jego winę za wykroczenie z art. 57 § 1 i 2 kw. i okoliczności takie nie zachodzą. W dacie przypisanego K. O. czynu istniał bowiem prawomocny wyrok skazujący, jak również prawomocne postanowienie o zarządzeniu wykonania kary zastępczej aresztu za nieuiszczoną grzywnę, której uiszczenia nie mógł dokonać obwiniony posługując się inną osobą, podwładnym. Dlatego wywody apelującego jakoby nie istniała kara grzywny, która została uiszczona zastępczo, są całkowicie dowolne i nie przystają do stanu faktycznego sprawy.

Nie zasługuje na uwzględnienie również drugi zarzut apelacji obrońcy obwinionego, w którym podnosi apelujący, że zachowanie K. O. nie stanowi wykroczenia z uwagi na brak społecznej szkodliwości jego czynu.

Wyznaczniki stopnia szkodliwości społecznej czynu zostały w art. 47 § 6 k.w. ograniczone do okoliczności związanych z samym czynem, ale zarówno od jego strony przedmiotowej (rodzaj i charakter naruszonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, waga naruszonych obowiązków), jak i podmiotowej (postać zamiaru, motywacja sprawcy i rodzaj naruszonych reguł ostrożności oraz stopień ich naruszenia). Ocena stopnia tej szkodliwości powinna być jednak całościowa, uwzględniająca wszystkie wskazane w omawianym przepisie jej wyznaczniki, a nie powinna stanowić pochodnej ocen dokonanych odrębnie odnośnie do poszczególnych tych okoliczności (T. Grzegorzczak, Komentarz do art. 47 Kodeksu wykroczeń, LEX 2013).

W kontekście powyższego Sąd odwoławczy nie podziela zaprezentowanego przez obrońcę obwinionego stanowiska co do braku materialnego substratu przypisanego mu wykroczenia w postaci braku jego społecznej szkodliwości, gdyż przekonują wywody Sądu pierwszej instancji, który trafnie stwierdził, że zachowanie obwinionego jest zachowaniem cechującym się społeczną szkodliwością. Szkodliwość tą Sąd pierwszej instancji wyraził jako niedopuszczalne zachowanie osoby piastującej ważne stanowisko w systemie(...), która powinna w takiej, jak ujawniona sytuacji powziąć działania zgodne z prawem, profesjonalne.

Nie ulega wątpliwości, że do ustawowych obowiązków obwinionego, jako Dyrektora (...)w K., zgodnie z art. 12 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej należała koordynacja sposobu i nadzór nad warunkami prawidłowego i praworządnego wykonywania kar pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania w podległych jednostkach organizacyjnych oraz kontrola przestrzegania w nich praw osób pozbawionych wolności. W ramach realizacji swoich zadań obwiniony jako dyrektor okręgowy, tj. osoba pełniąca funkcję publiczną nie mógł zatem polecić osobie trzeciej opłacenie należności przypadającej Skarbowi Państwa od ukaranego A. K. (1) tytułem grzywny z powodu ustalenia w oparciu o jedynie własne spostrzeżenia, że zachodziła w toku postępowania w odniesieniu do osadzonego okoliczność wyłączająca winę. Zachowanie K. O. wyrażające się manifestacją przeciwko orzeczeniu sądu, mogło bowiem wywrzeć demoralizujący wpływ na osoby osadzone w podległych mu jednostkach penitencjarnych, wobec których także wprowadzono do wykonania zastępcze kary pozbawienia wolności oraz zastępcze kary aresztu za niewykonane grzywny. Obwiniony jako organ postępowania wykonawczego w rozumieniu art. 2 pkt 5 k.k.w. działając na podstawie art. 12 ust. 4 powołanej wyżej ustawy o Służbie Więziennej mógł przede wszystkim wydawać zarządzenia, instrukcje lub wytyczne podległym mu funkcjonariuszom służby więziennej celem podjęcia przez nich czynności prawnych zmierzających do wstrzymania wykonania prawomocnego postanowienia Sądu w przedmiocie zastępczej kary aresztu. Nic nie stało bowiem na przeszkodzie niezwłocznemu poinformowaniu właściwego Sądu o powziętych przez obwinionego wątpliwościach co do stanu zdrowia psychicznego tego osadzonego. Obwiniony uzyskał takie informacje nie jako osoba prywatna, lecz jako Dyrektor (...). Jako osoba piastująca takie stanowisko powinien był zatem podjąć działania mające na celu poinformowanie organów kompetentnych o zaistniałych wątpliwościach, celem uruchomienia procedury zmierzającej do wstrzymania wykonania zastępczej kary aresztu, jednakże czynności zgodnych z prawem.

Zauważyć należy, co prawidłowo ustalił Sąd pierwszej instancji, że zamiar uiszczenia grzywny za A. K. (1) sygnalizował obwiniony swoim funkcjonariuszom nie posiadając informacji o fakcie ubezwłasnowolnienia osoby osadzonej. Sąd pierwszej instancji słusznie nie dał wiary obwinionemu w zakresie w jakim twierdził, że z uwagi na dzień tygodnia (piątek) nie było możliwości wszczęcia procedury sądowej. Sąd pierwszej instancji prawidłowo ustalił, że obwiniony spotkał się z osadzonym w godzinach rannych, następnie wydał polecenie udania się funkcjonariuszy (...)do miejsca zamieszkania osadzonego, a po uzyskaniu telefonicznej informacji od A. K. (2) o warunkach mieszkaniowych A. K. (1) polecił A. K. (2) uiszczyć grzywnę. Obwiniony w żaden sposób nie zawiadomił Sądu o zaistniałej sytuacji z osobą osadzoną, co do której stanu zdrowia psychicznego powziął wątpliwości, a tak uczynić powinien. W takich okolicznościach nie sposób zgodzić się z twierdzeniem, że zachowanie obwinionego nie cechuje społeczna szkodliwość.

Apelujący, podkreślając trudną sytuację materialną osoby osadzonej do odbycia kary zastępczej, tj. A. K. (1), zupełnie pomija, że podobna sytuacja dotyka wielu osadzonych w zakładach karnych, i okoliczności tej nie można traktować jako usprawiedliwienie naruszenia prawa przez Dyrektora(...).

Przyjęciu, że w zachowaniu obwinionego brak jest materialnego substratu wykroczenia, sprzeciwia się także sposób jego działania. Nie można bowiem nie dostrzec tego, że K. O. nie uiszczył tej grzywny osobiście, lecz wydał polecenie dokonania tej czynności podległemu mu funkcjonariuszowi (...), narażając go w ten sposób na odpowiedzialność za wykroczenie z art. 57 § 1 k.w. Polecenie służbowe obwinionego nie mieściło się przy tym w zakresie ustawowych obowiązków podległego mu funkcjonariusza (...).

Z twierdzeń apelującego wynika, że obwiniony popełnił wykroczenie z pełną świadomością swego działania i jego konsekwencji, których obecnie nie jest w stanie udźwignąć, nie godząc się ze stwierdzeniem swojej winy. Zdaniem

Sądu odwoławczego wyrok Sądu pierwszej instancji, który odstąpił od wymierzenia kary obwinionemu w pełni zasługuje na akceptację.

Z uwagi na powyższe rozważania Sąd odwoławczy na podstawie art. 437 § 1 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.s.w. utrzymał zaskarżony wyrok w mocy, a co oznacza nieuwzględnienie apelacji obrońcy obwinionego.

O kosztach sądowych za II instancję Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 119 k.p.s.w. w zw. z art. 627 k.p.k., 634 k.p.k., art. 636 § 1 k.p.k. i art. 5 ustawy z dnia 23.06.1973r. o opłatach w sprawach karnych zasądzając od obwinionego zryczałtowane wydatki za postępowanie odwoławcze w kwocie 50 zł i wymierzając mu opłatę w kwocie 30 zł.